

Klimatilpasningsstrategi for Moss kommune

Overordnet handlingsplan

Utvikling og videreutvikling av klimatiltak er en kontinuerlig prosess, og det vil bli behov for å utarbeide mer detaljerte tiltakslisters fremover. Denne handlingsplanen må derfor anses som første generasjon handlingsplan til klimatilpasningsstrategien.

Innenfor klimatilpasningsfeltet har vi fortsatt behov for mer kunnskap både om klimaendringene, hvilke konsekvenser vi må kunne forventes å få lokalt i Moss, og hvordan vi best håndterer dette innenfor et bærekraftsperspektiv. Vi har derfor behov for å utrede og kartlegge før vi kan følge opp med mer konkrete tiltak. Det er likevel områder hvor vi allerede i dag planlegger og/eller gjennomfører konkrete tiltak.

Arbeidet med mer detaljerte tiltak vil krever at hele kommunen bidrar innenfor sine ansvarsområder.

Kunnskap Kommunen skal tilegne seg og formidle relevant kunnskap om klimatilpasning					
Fagområde	Tiltak	Ansvarlig	Tids-plan	Merknad	Økonomi
Overordnet ledelse	Lederopplæring	Kommunedirektøren HR-enheten i samarbeid med Samfunnsutvikling og Natur, klima bymiljø (NKB)	2025 Deretter ved lederopplæring	Samle natur, klima – utslipp/energi, klimatilpasning.	
Kommunikasjon - innbygger-dialog, informasjon og rådgivning	Formidle kunnskap til innbyggerne om klimarelaterte problemer. Hva kommunen gjør og hvordan den enkelte kan bidra.	Kommunikasjons-avdelingen Plan, byggesak, vann og avløp, landbruk, beredskap, innbyggertorg, Kultur, oppvekst og aktivitet (KOA), Helse og mestring (HM)	2024/25 Deretter løpende	Vurdere å innarbeide temaet i møteserien grønn kommunikasjon.	
Samfunn	Klimaendringer og virkninger/konsekvenser. Innhente oppdatert kunnskap fra klimaservicesenteret og andre nasjonale kilder.	Samfunnsutvikling	Løpende		
	Kunnskap om nedbør og nedbørsintensitet	Kommunalteknikk Samfunnsutvikling	Pågående	Det er bestilt og monteres nedbørsmålere høst 2024.	

	Gjennomføre sårbarhetsanalyse for klimaendringer (klimasårbarhetsanalyse) – konkretisere hva klimaendringene betyr for Moss. Øke kunnskapen om hvordan vi kan forebygge.	Samfunnsutvikling Kommunalteknikk Moss kommune eiendom (MKE) HM KOA Miljø og landskap	Oppstart 2025	Alle kommunalavdelingen involveres.	
	Vassdragsflom Oppdaterte flomsoner for Vansjø/Mossefossen pga. klimaendringer.	Samfunnsutvikling Kommunalteknikk	Oppstart 2025	Det er søke midler hos NVE (tildeling 1kv.2025)	
	Kvikkleire Utvidet kvikkleire kartlegging.	Samfunnsutvikling	Oppstart 2024	Dialog med NVE. Midler over budsjett. Søke midler.	
	Etablere og delta i nettverk for klimatilpasning Østfold.		2022 Deretter løpende		
	Øke kompetansen internt i forhold til hvordan kulturminner og kulturmiljøer påvirkes. Utarbeide en oversikt over kulturminner og kulturmiljøer som er utsatte for klimaendringer.	V/byantikvar MKE Samfunnsutvikling	2025	Kulturminneplan for Rygge og Moss slås sammen. Handlingsplanen. Klimasårbarhetsanalyse.	
	Økt kompetansebygging internt	Plan, miljø og teknikk (PMT)	løpende		
	Oppdatere manøvreringsreglementet for Mossefossen/Vansjø.	PMT			
Plan, bygg og kommunal-teknisk	Rådgivning i forbindelse med planlegging og saksbehandling.	Plan bygg og geodata Kommunalteknikk Samfunnsutvikling		Rutiner Kompetansebygging	
Kommunal-teknisk	Kartlegge kommunens tekniske installasjoner og veier med tanke på klimasårbarhet og risiko for påvirkning av klimaendringer			Klimasårbarhetsanalyse	
	Kartlegge lukkede bekker.	Kommunalteknikk v/ VA/overvann Landbruk		Vurderes behov for innkjøp. Vurdere å søke midler.	

	Overvannsprosjekt i sentrum og flomveikartlegging	Kommunalteknikk v/ VA/overvann Geodata Plan Samfunnsutvikling	Pågående	Midler bevilget – prosjekt over 4 år.	
	Overvannsprosjekt i hele kommunen, med flomveikartlegging	Kommunalteknikk v/ VA/overvann Geodata Plan Samfunnsutvikling	Oppstart 2025?	Se punktet over.	
	Økt kunnskap om klimatilpasset og bærekraftig drift, herunder dimensjonering. Samt kunnskap om å håndtere (økte) risikohendelser.	Kommunalteknikk v/ VA/overvann			
Miljø og natur	Naturbaserte løsninger. Øke kunnskap for å kunne vurdere, og bruke, naturbaserte løsninger for å håndtere fysisk klimarisiko.	Miljø og landskap Kommunalteknikk v/VA			
	Øke kunnskapen om kommunens arealer og arealenes verdi opp mot klimatilpasning.	Miljø og landskap			
	Vurdere klimarisiko for naturverdier.	Miljø og landskap Samfunnsutvikling			
Landbruk	Oversikt over vanningsanlegg og behov for oppgradering.	Miljø og landskap v/Lanbrukskontret		Samarbeid med bøndene.	
	Økt kunnskap om konsekvenser for skog og jordbruk.	Miljø og landskap v/Lanbrukskontret Samfunnsutvikling		Klimasårbarhetsanalyse. Nettverk for klimatilpasning Østfold	
Helse	Utarbeide og formidle informasjon til brukere om behovet for egen beredskap.	HM		Hjemmetjenesten	
	Opparbeide mer kunnskap om helseproblemer og sykdom forårsaket av klimaendringer	HM			
Næringsliv	Ha dialog om klimarisiko og muligheter for tilpasning med næringslivet	Samfunnsutvikling i samarbeid med Mosseregionens nærings utvikling (MNU)			

Virksomhet					
Klimatilpasning skal ivaretas i kommunens forvaltning, tjenester og drift					
Fagområde	Tiltak	Ansvarlig	Tidsplan	Merknad	Økonomi
Overordnet ledelse	Implementering av klimatilpasning i alle kommunens sektorer og drift.	Kommunedirektøren/ledelse Samfunnsutvikling	Løpende		
	Utvikle enhetlig rapportering.	Kommunedirektøren/ledelse	2025	Vurdere hvordan Framsikt kan benyttes.	
	Klimatilpasning innarbeides i mandatene til MH, MKE og MNU.	Kommunedirektøren Kommunestyret	2025		
Samfunn, folkehelse og sikkerhet	Alltid vurdere om klimatilpasning er relevant i overordnede planer. Vurdere om vi kan og bør forebygge gjennom planverket.	Samfunnsutvikling	Løpende		
	Vurdere hvordan klimaendringer påvirker daglig drift og beredskapsbehov, og sørge for implementering i krav, rutiner, tiltaks- og beredskapskort mm.	HM, KOA og MKE Samfunnsutvikling Stab v/beredskap	Løpende	Ved gjennomgang av interne planer/rutiner/beredskap	
Kommunalteknisk	Jobbe langsiktige ved utarbeidelse av forvaltningsplaner av kommunaltekniske anlegg og vei.	Kommunalteknikk v/VA og samferdsel	Løpende	Dimensjonering	
	Separering av overvann i kommunens VA-anlegg.	Kommunalteknikk v/VA	Pågående		
	Innlekkasjekartlegging	Kommunalteknikk v/VA	Pågående		
Miljø og natur	Jobbe langsiktige ved utarbeidelse av forvaltningsplaner for kommunens parker, torg mm.	Miljø og landskap	Løpende	Drift	
Landbruk	Forvalte ordninger innenfor landbruket	Miljø og landskap v/Lanbrukskontret	Løpende		
Eiendom	Kartlegge kommunens bygg og anlegg, herunder idrettsanlegg, med tanke på klimasårbarhet og risiko for påvirkning av klimaendringer.	MKE Kommunedirektøren/ledelse HM KOA	2024-25	Klimasårbarhetsanalyse	
	Utarbeide rutiner for klimatilpasning ved bygging, rehabilitering, vedlikehold og drift av kommunens bygg og anlegg.	MKE HM KOA	2024-25		

Planlegging Gjennom planlegging og saksbehandling skal kommunen stille tydelige krav til klimatilpasning					
Fagområde	Tiltak	Ansvarlig	Tidsplan	Merknad	Økonomi
Samfunn	Revidere kommuneplanens arealdel med hensyn til klimatilpasning.	Samfunnsutvikling	2024-25		
Kommunal- teknisk og plan	Utarbeide veinormal som legger føringer for overvannshåndtering i veianlegg.	Kommunalteknikk Samfunnsutvikling Plan	2025		
Plan, bygg og kommunal- teknisk	Utarbeide rutiner for behandling, maler og bestemmelser til plan.	Plan Byggesak Teknisk Samfunnsutvikling	2025		
	Utarbeide tydelige krav om tilpasning knyttet til infrastruktur, så leveranse av tjenester kan ivaretas.	Kommunalteknikk Juridisk Plan Byggesak	2024-25		
	Bidra til at naturbaserte løsninger vurderes.	Plan Byggesak Teknisk Samfunnsutvikling	Løpende		
Plan	Ved behandling av nye reguleringsplaner skal det legges inn relevante bestemmelser med hensyn til klimatilpasning. Det skal sjekkes at ROS-analyser i tilstrekkelig grad vurderer klimarelaterte forhold.	Plan Samfunnsutvikling	Løpende		
Byggesak	Følge opp reguleringsplaner slik at klimarelaterte utfordringer følges opp.	Byggesak	Løpende		
Miljø og landskap	Bidra med kunnskap i arealplanleggingen.	Miljø og landskap Kommunalteknikk	Løpende		
	Ha fokus på klimatilpasning ved forvaltning av tilskuddsordninger.	Miljø og landskap v/landbrukskontoret	Løpende		

I klimatilpasningsarbeidet må det jobbes både på kort og lang sikt. Klima gir utfordringer og risikoer her og nå, som må håndteres og prioriteres. Samtidig må det planlegges for fremtiden og de endringer som kommer. Ved gjennomføring av tiltak må kommunen derfor vurdere levetiden til tiltak, og det vil ha betydning for hvilken kunnskap som skal legges til grunn samt valg av tiltak.

I arbeidet skal kommunen prioritere bærekraft, herunder samfunnsøkonomi og naturbaserte løsninger.

De neste 10-20 årene vil de naturlige variasjonene i klimaet dominere over de menneskeskapte klimaendringene. Det betyr at for tiltak med kort levetid er det anbefalt å bruke mest mulig oppdaterte data (observasjoner og/eller beregninger) for dagens klima i stedet for klimaframskrivninger. For tiltak som har lang levetid, og for langsiktig planlegging, må vi være føre var og se til klimaframskrivningene.

Bærekraft*			
Bærekraft skal legges til grunn for klimatilpasningsarbeidet			
Fagområde	Tiltak	Ansvarlig	Økonomi
Samfunn	Samle kunnskap om, synliggjøre og vurdere målkonflikter og synergier på overordnet nivå. (klimatilpasning sett opp mot andre fagområder) Det skal vurderes om det skal utarbeides en intern opplæring.	Leder samfunnsutvikling Miljø og landskap Plan	
	Fokus på jordvern og lokal selvforsyning	Direktør PMT Samfunnsutvikling Plan Miljø og landskap Byggesak	
Kommunal- teknisk	Ved planlegging og gjennomføring av tiltak må levetiden til tiltaket vurderes. Samfunnsøkonomi (kost nytte) skal legges til grunn ved valg av tiltak og utforming.	Leder Kommunalteknikk Arbeid vil både skje innafor eget budsjett med egne fagfolk, og ved innleie av ekstern fagkompetanse med behov for ekstra finansiering.	
Plan	Kommunens overordnede planverk må ivareta bærekraft og samfunnsøkonomiske prinsipper.	Direktør PMT Samfunnsutvikling, økonomi, plan, folkehelse, og kommunalteknisk	
Eiendom og park	Ved planlegging og gjennomføring av kommunale prosjekter må levetid, vedlikeholdskostnader og bærekraft (inkludert samfunnsøkonomi) vurderes og legges til grunn ved valg av tiltak og løsninger.	Leder eiendom Leder Miljø og landskap	

Naturbasert*			
Kommunen skal prioritere naturbaserte løsninger i sitt arbeid med klimatilpasninger			
Fagområde	Tiltak	Ansvarlig	Økonomi
Samfunn, plan, bygg og kommunalteknisk	I prosjekter med fysiske tiltak skal naturbaserte løsninger alltid vurderes, og dette skal være den foretrukne løsningen. Ved valg av andre løsninger må det begrunnes.	Ansvarlig for tiltaket	Må avklares i prosjektene.

*Bærekrafts arbeidet og arbeidet med å velge naturbaserte løsninger er løpende arbeid, og arbeid som sees i sammenheng med andre prosjekter, De er derfor ikke gitt noen tidsrammer.

Tegnforklaring og forkortelser

 Behov for ekstra finansiering

 Finansieres innenfor selvkost

 Kostnader tas innen enhetenes eget budsjett og med egne fagfolk

PMT – kommunalavdeling Plan, miljø og teknisk

HM – kommunalavdeling Helse og mestring

KOA – kommunalavdeling Kultur, oppvekst og aktivitet

ROS – Risiko og sårbarhetsanalyse

VA – vann og avløp

MNU – Mosseregionens næringsutvikling